

Forum Historia

6

3. Kolonialismi historiantutkimuksen valossa

Tietoisku: Perinteinen ja uusi näkökulma
kolonialismiin

Perinteinen näkökulma kolonialismiin

- Perinteisesti **kolonialismin** ajatellaan tarkoittavan eurooppalaisten tapaa alistaa ja hyödyntää merentakaisia alueita perustamalla siirtokuntia.
- Tämän määritelmän mukainen kolonialismi alkoi 1400-luvun lopulla eurooppalaisten löytöretkien ja siirtokuntien perustamisen myötä.
- Eurooppalaisten siirtomaiden määrä kasvoi erityisesti **imperialismin aikakaudella** 1870–1914. **Imperialismissa** emämaa valloittaa ja alistaa siirtomaan niin poliittisesti, sotilaallisesti kuin taloudellisestikin.

Perinteinen näkökulma kolonialismiin

- Perinteisen näkökulman mukaan kolonialismi päättyi, kun siirtomaat itsenäistyivät ja kolonialistisia valta-asetelmia ryhdyttiin purkamaan.
- Toisen maailmansodan jälkeen siirtomaavallan purkautumista kutsuttiin **dekolonisaatioksi**.

Uudet näkökulmat kolonialismiin

- Perinteinen näkökulma kolonialismiin ei ota huomioon, että monet kolonialistiset käytännöt jatkuvat edelleen.
- **Uuskolonialismilla** tarkoitetaan sitä, että valtiot, monikansalliset yhtiöt tai entiset siirtomaaisännät hyödyntävät yhä entisiä siirtomaitaan.
- **Jälkikolonialismi** on monitieteinen tutkimussuunta, joka tutkii ja purkaa kolonialismin vaikutuksia, globaaleja valtarakenteita sekä etnisyyttä, rasismia ja toiseutta.

Kolonialismin eri muotoja

Kolonialismia voidaan tutkia ja jaotella sen tavoitteiden perusteella.

1. Asutuskolonialismissa valloitetaan alkuperäisasukkaiden alueita asuttamalla heidän maansa. Uudisasukkaat syrjäyttävät alkuperäisen väestön sekä heidän elämäntapansa ja kulttuurinsa.

- Esimerkiksi eurooppalaisten saapuminen Amerikkaan ja Australiaan, Pohjoismaissa saamelaisten työntäminen yhä pohjoisemmaksi.

2. Hallitsemiskolonialismi ei pyri korvaamaan alkuperäistä väestöä, vaan hallitsemaan ja hyödyntämään siirtomaata.

- Esimerkiksi brittien hallitsema Intia.

Kolonialismin eri muotoja

3. Plantaasisiirtomaiden tavoitteena on tuottaa vientiin raaka-aineita, kuten sokeria tai kahvia. Valtaa pitää siirtomaaeliitti, joka pyrki saamaan kaupasta mahdollisimman suuren taloudellisen voiton.

- Esimerkiksi Karibian saarten plansaasien tuotot päätyivät muun muassa Espanjaan, Ranskaan ja Isoon-Britanniaan.

4. Etnosentristisen sivistämisen tavoitteena on oman maan tapojen ja ajatusten levittäminen ympäri maailmaa, koska niiden ajatellaan olevan parempia kuin muiden kulttuurien vastaavat.

- Esimerkiksi kristinuskon, eurooppalaisten kielten ja tapakulttuurin levittäminen, *valkoisen miehen taakka*.

Suomalaisten osuus kolonialismin historiassa

- Aiemmin ajateltiin, ettei suomalaisilla ollut mitään tekemistä kolonialismin kanssa, koska Suomella ei ollut siirtomaita.
- Nykytutkimus haastaa tämän näkemyksen. Suomen ja suomalaisten osuus kolonialismiin näkyy esimerkiksi seuraavilla tavoilla:
 - *Asutuskolonialismi* saamelaisten maille ja Amerikkaan.
 - Orjatyövoimalla tuotettujen raaka-aineiden, kuten sokerin ja puuvillan käyttäminen.
 - Tuotteiden ja raaka-aineiden myynti kauppa- sekä orjalaivoille, esimerkiksi suomalaista tervaa käytettiin orjalaivojen valmistamiseen.
 - Muille kolonialismia harjoittavien valtioiden palveluksessa työskenteleminen esimerkiksi Karibian siirtomaaplantaaseilla ja Kongojoen höyrylaivoilla.
 - Lähetystyö eli kristinuskon ja eurooppalaisen kulttuurin levittäminen.